

**63. Konkurs
Polskiego Towarzystwa
Wydawców Książek**



za'ks
sprzyjamy wyobraźni

Najpiękniejsze Polskie Książki 2022

63. Konkurs Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek



O Konkursie

Za nami 63. edycja dorocznego ogólnopolskiego Konkursu PTWK „Najpiękniejsze Polskie Książki”, organizowanego przez Polskie Towarzystwo Wydawców Książek.

Od momentu powstania konkursu w 1957 roku jego celem jest promowanie wysokiego poziomu edytorskiego polskich książek w kraju i na świecie. Ostatnie lata dowodzą, że coraz częściej najpiękniejsze książki z Polski cieszą się niezwykle pozytywnym odbiorem i uznaniem na scenie międzynarodowej.

Publikacje nagrodzone i wyróżnione w poprzedniej 62. edycji konkursu „Najpiękniejsze Polskie Książki” były pokazywane w 2023 roku na trzech wystawach: w Tajpej (Tajwan), Warszawie oraz Lipsku (Niemcy).

Na tegorocznych Międzynarodowych Targach Książki w Lipsku (Leipziger Buchmesse, 27–30 kwietnia 2023) miało miejsce otwarcie wystawy oraz wręczenie nagród i wyróżnień „Best Book Design from all over the World 2023”, międzynarodowego konkursu organizowanego co roku przez Stiftung Buchkunst. Na wystawie zaprezentowano blisko 600 publikacji z 30 krajów z całego świata. Wśród nich zaprezentowano wszystkie nagrodzone i wyróżnione w konkursie PTWK „Najpiękniejsze Polskie Książki 2021”.

Polskie książki otrzymały dwa honorowe wyróżnienia z pięciu możliwych. Jury doceniło projekt książki: *Magdalena Abakanowicz. Moje formy to kolejne skóry, które z siebie zdejmuję*, wydanej przez Fundację 9/11 Art Space, zaprojektowanej przez Ryszarda Bienerta oraz książkę: *Kult Jednostki / Radical Passion*, wydaną przez Torypress i Threedotstyp, projekt graficzny – Dawid Błaszczyk, Tomasz Czechowicz, Maciej Janus i Marian Misiak.

Na liście nominowanych do nagród i wyróżnień „Best Book Design from all over the World” znalazła się jeszcze jedna książka nagrodzona w polskim konkursie – *Theatrum Jerze-*

Wręczenie nagród i wyróżnień podczas Międzynarodowych Targów Książki w Warszawie 25 maja 2023 roku godzina 14

Pałac Kultury i Nauki sala im. Kisielewskiego



Wystawa „Best Book Design from all over the World 2023” w Lipsku



go Nowosielskiego, wydana przez Państwową Galerię Sztuki w Sopocie i zaprojektowana przez Ryszarda Bienerta.

Publikacje nagrodzone i wyróżnione w konkursie „Best Book Design from all over the World” po wystawie w Lipsku będą prezentowane na kolejnych wystawach, m.in. podczas Międzynarodowych Targów Książki we Frankfurcie, a także na WELTFORMAT Graphic Design Festival w Lucernie, Design Museum na Islandii oraz w Printing Museum w Tokio.

Na przełomie marca i kwietnia w księgarni Fundacji Bęc Zmiana przy ul. Mokotowskiej w Warszawie miała również miejsce kameralna wystawa „Najpiękniejsze Polskie Książki 2021” (11 marca – 15 kwietnia 2023). Pokazanie nagrodzonych książek w ich „naturalnym” środowisku, w witrynie i na półkach księgarni, w otoczeniu publikacji o podobnych walorach treściowych, cieszyło się dużym zainteresowaniem publiczności do tego stopnia, że wystawę przedłużono o dwa tygodnie.

Jeszcze wcześniej, na początku tego roku, publikacje nagrodzone w poprzedniej edycji naszego Konkursu były prezentowane na wystawie „The Most Beautiful Polish Books” w bibliotece Not Just Library mieszczącej się w Taiwan Design Museum w Tajpej (17 stycznia – 19 marca 2023). W czasie trwania wystawy w dniach 30 stycznia – 5 lutego odbyły się w Tajpej Międzynarodowe Targi Książki (*Taipei International Book Fair*), na których Polska była gościem honorowym.

Wystawa została zorganizowana przez Taiwan Design Research Institute we współpracy z Polskim Towarzystwem Wydawców Książek i przy wsparciu ze strony Polskiego Biura w Tajpej. Na wystawie zgromadzono 49 nagrodzonych i wyróżnionych tytułów w konkursie PTWK „Najpiękniejsze Polskie Książki 2021” oraz wybrane książki projektu Ryszarda Bienerta,



w tym cztery publikacje nagrodzone w konkursie „Best Book Design from all over the World”. W sumie w tajwańskim muzeum pokazano 60 polskich publikacji. Wystawa zawierała również część prezentującą wyniki konkursu „Najładniejsze okładki książek Stanisława Lema” zorganizowanego przez PTWK i Bibliotekę Uniwersytecką w Warszawie z okazji 100. rocznicy urodzin pisarza.

Wszystkie publikacje nagrodzone i wyróżnione w 62. i 63. edycji konkursu PTWK „Najpiękniejsze Polskie Książki” zostaną włączone do księgozbioru The German Museum of Books and Writing w Niemieckiej Bibliotece Narodowej w Lipsku.

W tegorocznej, 63. edycji konkursu PTWK wzięło udział 120 firm wydawniczych, które zgłosiły 224 tytuły. Rosnąca z roku na rok liczba zgłoszeń oraz coraz wyższy poziom edytorski zgłaszanych publikacji wskazuje, że książka drukowana ma się bardzo dobrze.

Tegoroczne Jury Konkursu w składzie: dr **Agata Szydłowska** – przewodnicząca, **Magdalena Frankowska**, **Tomasz Fudala**, dr hab. **Małgorzata Gurowska**, **Ryszard Kryśka**, **Marta Przybyło**, dr hab. **Ewa Repucho**, **Andrzej Tomaszewski** oraz prof. **Mieczysław Wasilewski**, podczas dwóch dni preselekcji nominowało do nagród i wyróżnień 105 książek. Trzeciego dnia, w wyniku tajnego głosowania jury przyznało 13 równorzędnych nagród regulaminowych, nagrodę honorową oraz 14 wyróżnień.

Kryteria, którymi kierowało się Jury w swych ocenach to: koncept, projekt graficzny i typograficzny, jakość składu i druku, poziom wykonania oprawy oraz dobór papieru. Szczególną uwagę zwracano też na oryginalność rozwiązań projektowych zastosowanych w zgłoszonych publikacjach, a także na aspekt



Wystawa „The Most Beautiful Polish Books” w Tajpej



Jury 63. Konkursu podczas pracy w Klubie Księgarza w Warszawie



związany z kryterium zrównoważonego rozwoju. Więcej spostrzeżeń Jury znajdą Państwo w laudacjach przy zdjęciach nagrodzonych książek.

Poziom zgłoszonych publikacji w tej edycji był na tyle wysoki i wyrównany, że w większości kategorii Jury zdecydowało się przyznać po dwie równorzędne nagrody.

Pisząc uzasadnienia swych wyborów, zdaliśmy sobie sprawę, że nagrody i wyróżnienia w tej edycji konkursu „Najpiękniejsze Polskie Książki” zdobyły publikacje z różnych stron kraju – Gdańska, Jeleniej Góry, Krakowa, Łodzi, Malborka, Orońska, Poznania, Warszawy i Wrocławia. Potwierdza to tezę o rosnącym ogólnopolskim poziomie graficzno-edytorskim zgłaszanych tytułów i wnosi powiew optymizmu mimo niełatwej sytuacji na rynku wydawniczym.

Serdecznie gratulujemy wszystkim projektantkom i projektantom, wydawnictwom i drukarniom nagrodzonym, wyróżnionym i nominowanym w tej edycji konkursu!

Zapraszamy wszystkie zainteresowane osoby do zgłaszania publikacji w przyszłorocznej edycji konkursu „Najpiękniejsze Polskie Książki”.

Magdalena Frankowska
komisarz konkursu
„Najpiękniejsze Polskie Książki”

Dział I – Literatura piękna

Nagrody wyróżnienia i nominacje

NAGRODY

Pustko – Maciej Bobula

projekt graficzny i skład:

Joanna Jopkiewicz / Grupa Projektor

ilustracje: **Maciej Bobula**

koncepcja graficzna: **Dawid Skrabek**

wydawca: **Wrocławskie Wydawnictwo WARSTWY**

współwydawca: **Wrocławski Dom Literatury**

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-65502-65-0



Tomik poezji Macieja Bobuli *Pustko* wyróżnia się trafną szatą graficzną. Swobodny projekt stanowi doskonałe uzupełnienie dla kontestujących, niepokornych tekstów. Czytelnik odnosi wrażenie, że obcuje z osobistym notesem. Szlaczki, rysunki, dopiski, skreślenia, zamazania, plamy i bazgroły wykonane niebieskim długopisem potęgują wrażenie obcowania z brulionem, spontanicznymi notatkami, które nie stanowią jeszcze zamkniętej całości. Zapraszają czytelnika do współtworzenia, komentowania i uzupełniania myśli autora. Chaos tomiku jest jednak pozorny. W rzeczywistości stanowi starannie dopracowaną całość. Na uwagę zasługuje mistrzowskie wykonanie poligraficzne, m.in. okładka z grubego surowego kartonu, na której umieszczono tłoczenie imitujące relief długopisu. Brawa za oryginalność i spójność koncepcji graficznej z treścią, a także bardzo staranne wykonanie poligraficzne oraz dopracowanie szczegółów.

Kieszonkowa seria kryminałów pod znakiem Philipa Marlowe'a zwraca uwagę przemyślaną, spójną koncepcją. Jej atutem są charakterystyczne niebieskie okładki z symbolicznymi, uproszczonymi ilustracjami nawiązującymi do treści. Oko czytelnika przyciąga także zastosowane na okładkach liternictwo inspirowane kształtami z epoki. Całość kompozycji dopełniają intrygujące cytaty. Jury doznało odwołanie się w tym projekcie do polskich tradycji edytorskich, a dokładnie do słynnej serii „Z jankniami”. Nie jest to jednak próba naśladowania, lecz raczej własna interpretacja, wprowadzająca powiew świeżości i oryginalności. Na pochwałę zasługuje także wnętrze książki. Parametry na poziomie mikrotypografii zostały starannie dobrane, co skutkuje dobrą czytelnością tekstu. Warto również zwrócić uwagę na odpowiedni papier. Podsumowując: tę książkę z przyjemnością bierze się do ręki! Brawa za dobrze rozumianą prostotę, funkcjonalność i szacunek dla czytelnika.

SERIA: Philip Marlowe Raymonda Chandlera

1. *Głęboki sen,*
2. *Żegnaj, laleczko,*
3. *Wysokie okno*

projekt graficzny: **Przemek Dębowski**

wydawca: **Wydawnictwo KARAKTER, Kraków**

druk i oprawa: **Drukarnia ABEDIK, Żerniki**

ISBN 1. 978-83-67016-15-5

ISBN 2. 978-83-67016-16-2

ISBN 3. 978-83-67016-17-9



WYRÓŻNIENIE

Śnieg.

Elegie przedmiejskie –

Maciej Robert

projekt graficzny i skład:

Joanna Jopkiewicz /

Grupa Projektor

wydawca: **Wrocławskie**

Wydawnictwo WARSTWY

współwydawca:

Wrocławski Dom

Literatury

druk i oprawa:

Zakład Poligraficzny Moś

i Łuczak, Poznań

ISBN 978-83-65502-55-1



NOMINACJE

Autobiografia czerwonego – Anne Carson

projekt okładki i stron tytułowych: **Marian Misiak /**

Threedotstype

opracowanie typograficzne i łamanie: **Robert Oleś / d2d**

wydawca: **Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław**

druk i oprawa: **Drukarnia PETIT Skład – Druk – Oprawa, Lublin**

ISBN 978-83-66267-74-9

Bibliomania. Nodier *Flaubert * Asselineau

projekt graficzny i skład: **Stanisław Salij**

wydawca: **Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk**

druk i oprawa: **Drukarnia READ ME, Łódź**

ISBN 978-83-7453-536-6

Ciebie ode mnie – Krystyna Miłobędzka, Hania Rani

(kompozycja i muzyka)

projekt graficzny i skład: **Łukasz Paluch / AnoMalia**

art. studio

grafiki i projekt okładki: **Łukasz Pałczyński**

wydawca: **Wydawnictwo WOLNO, Lusowo**

druk i oprawa: **Drukarnia ARTiS POLIGRAFIA, Toruń**

ISBN 978-83-959390-9-9

Dzienniki raka – Audre Lorde

projekt okładki, skład i łamanie: **Magdalena Skrolecka**

wydawca: **Wydawnictwo Fame Art, Niemce**

druk i oprawa: **Drukarnia READ ME, Łódź**

ISBN 978-83-964381-4-0

Emigracja (do sztuki) – Viktor Aberamok

ilustracje: **Viktor Aberamok**

skład i łamanie: **Anastazja Ciupa**

wydawca: **TYPOFORGE STUDIO Błażej Ostojka Lniski, Czersk**

druk i oprawa: **Drukarnia DIMOGRAF, Bielsko-Biała**

ISBN 978-83-946846-3-1

Pomiędzy – Antoni Ziut Gralak

koncepcja, projekt typograficzny i okładka: **Jarosław Koziara**

skład i łamanie: **Piotr Wysocki**

wydawca: **Wydawnictwo TARARARA, Lublin**

druk i oprawa: **Drukarnia R.S. Druk, Rzeszów**

ISBN 978-83-92-2275-7-1

Przy sobie – Aldona Kopkiewicz

projekt graficzny i skład: **Joanna Skrzypiec-Żuchowska**

wydawca: **Wrocławskie Wydawnictwo WARSTWY**

współwydawca: **Wrocławski Dom Literatury**

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań**

ISBN 978-83-65502-56-8

Wsie Animalia Miscellanea – Maciej Bobula

projekt graficzny i skład: **Joanna Skrzypiec-Żuchowska**

wydawca: **Wrocławskie Wydawnictwo WARSTWY**

współwydawca: **Wrocławski Dom Literatury**

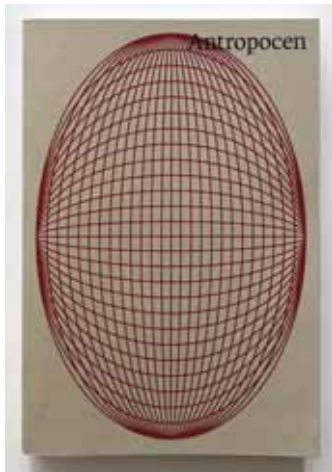
druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań**

ISBN 978-83-65502-57-5

Dział II. Literatura naukowa i popularno-naukowa (humanistyka, matematyczno-przyrodnicze)

NAGRODY

Antropocen. W stronę architektury regenerującej – redakcja Kacper Kępiński i Adrian Krężlik
projekt graficzny i skład: **Honza Zamojski [rh.plus]**
przygotowanie zdjęć do druku: **Tomasz Kubaczyk**
wydawca: **Narodowy Instytut Architektury i Urbanistyki, Warszawa**
druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF Warszawa**
ISBN 978-83-965401-1-9



Książka oparta o radykalne kontrasty wewnątrz tomu, wyróżnia się oszczędnie zaprojektowaną okładką z motywem globu, który można również czytać antropomorficznie, jako ludzką głowę. W środku publikacja jest przerywana kolorowymi abstrakcyjnymi wkładkami. Artystyczne, graficzne wtrącenia o radykalnie skonstrastowanym papierze i pełnym kolorze w stosunku do części tekstowych, kojarzą się ze zjawiskami naturalnymi, które w dobie kryzysu klimatycznego gwałtownie i nieprzewidywalnie dają o sobie znać wyrwywając nas z utartych ścieżek myślenia we wszystkich dziedzinach życia na naszej planecie. W samym tekście zostały zastosowane zabiegi, które ułatwiają i uprzyjemniają czytanie. Książka wyróżnia się na tle polskiego projektowania wysokim poziomem artystycznym opracowania marginaliów, jak również numeracji stron i przypisów. Jury postanowiło przyznać jej nagrodę za wysoki poziom graficzny. Format, okładka i ergonomiczne wykorzystanie całości środków danych grafikowi, jest w zgodzie z tematyką tytułowego antropocenu i architektury regenerującej.

Książka została nagrodzona za twórcze potraktowanie formatu wygodnego pocket booka o oszczędnej objętości prezentującej filozoficzne treści. Swobodne potraktowanie tematu publikacji naukowej wyróżnia się wysokim poziomem artystycznym na tle większości wydawanych w Polsce książek filozoficznych. Szerokie horyzonty graficzne projektującej osoby zdradza wykorzystanie skrzydełek okładki do językowej gry z tytułem, co nawiązuje do najlepszych wzorów polskiego projektowania, jakie znamy chociażby z twórczości Wojciecha Zamecznika. Rodzaj i żółty, jaskrawy kolor oprawy, został dobrze skontrastowany z gramaturą i dającym odpoczynek oczom odcieniem papieru. Szata graficzna oraz skład książki w pełni oddają jej charakter i pozwalają na wygodny kontakt z filozoficzną, ontologiczną tematyką tekstu. Jury docenia także pracę drukarni, która perfekcyjnie wykonała ten interesujący projekt.

Najlepiej – nie urodzić się. Istnienie jako źródło krzywdy –

David Benatar

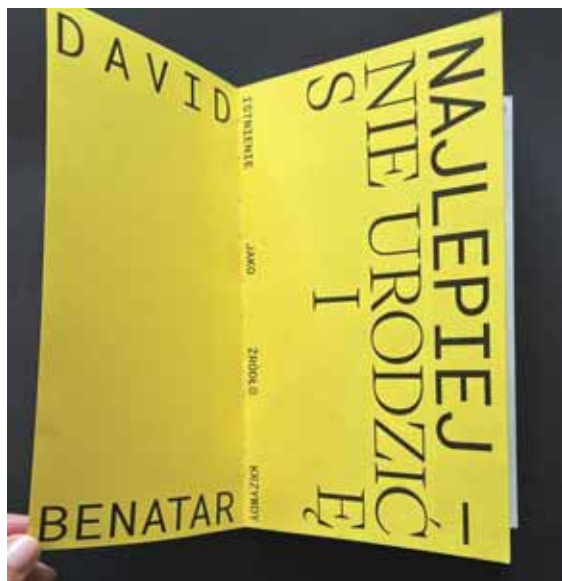
projekt graficzny: **Michał Dziadkowiec**

wydawca: **Towarzystwo Naukowe im. Stanisława**

Andreskiego, Kraków

druk i oprawa: **Drukarnia RUBIN, Kraków**

ISBN 978-83-957970-3-3



***W przejściu. 43 teksty o architekturze i przestrzeni.
Wybór esejów i wywiadów z „Autoportretu.
Pisma o dobrej przestrzeni” 2002-2022*** –

praca zbiorowa pod redakcją Doroty Leśniak-Rychlak
i Marcina Wichy

projekt graficzny i skład: **Damian Nowak / Parastudio**

wydawca: **Małopolski Instytut Kultury w Krakowie**

druk i oprawa: **Drukarnia LEYKO, Kraków**

ISBN: 978-83-61406-46-4



Zaprojektowanie obszernego tomu antologii tekstów jest niewątpliwie trudnym zadaniem graficznym. W projekcie książki *W przejściu...* udało się stworzyć użyteczną, czytelną szatę graficzną perfekcyjnie integrującą wnętrze i zewnątrz. Poszczególne teksty zostały potraktowane z wyważonym zaangażowaniem środków projektowych dobrze prezentujących naukowe i popularnonaukowe eseje. Jury zwróciło uwagę na twórcze wykorzystanie rozpowszechnionego w projektowaniu książek architektonicznych motywu geometrycznej siatki (gridu). Interesujące zgranie rodzaju i kolorystyki papieru oraz przypominającej ekologiczną teksturę okładki publikacji dobrze licuje z samą tematyką poruszającą problemy kryzysu klimatycznego, postwzrostu i wyzwań związanych z kształtowaniem „dobrej przestrzeni”, którą czasopismo „Autoportret” umieściło w swoim podtytule. Interesujące, czytelne łamanie tekstu współgra z przypisami oraz ilustracjami. Grafik zastosował adekwatną liczbę środków, by stworzyć publikację przyjazną czytelnikom i czytelnikom. Jury jednogłośnie uznało książkę *W przejściu...* za zaprojektowaną z wysoką kulturą wizualną.



WYRÓŻNIENIA

Grażyna Hase. Zawsze w modzie – pod redakcją

Agnieszki Dąbrowskiej

projekt graficzny i skład: **Nicola Cholewa**

i **Magdalena Heliasz**

wydawca: **Muzeum Warszawy**

druk i oprawa: **Drukarnia UNIDRUK, Kraków**

ISBN 978-83-959638-9-6

Kapitał i ideologia / Capital et Idéologie – Thomas Piketty

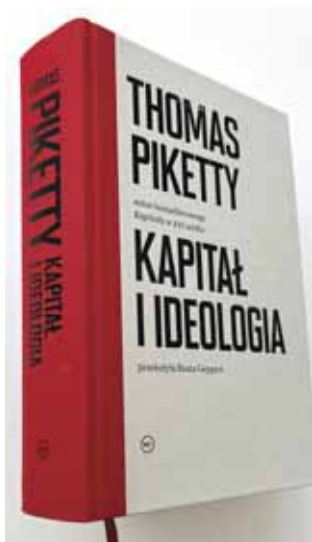
projekt graficzny, typograficzny, skład i łamanie:

Marcin Hernas / tessera

wydawca: **Wydawnictwo Krytyki Politycznej, Warszawa**

druk i oprawa: **OZGraf – Olsztyńskie Zakłady Graficzne**

ISBN 978-83-66586-97-0



Nekroprzemoc. Polityka, kultura i umarli – Jakub Orzeszek

i Stanisław Rosiek

projekt graficzny, typograficzny i projekt okładki:

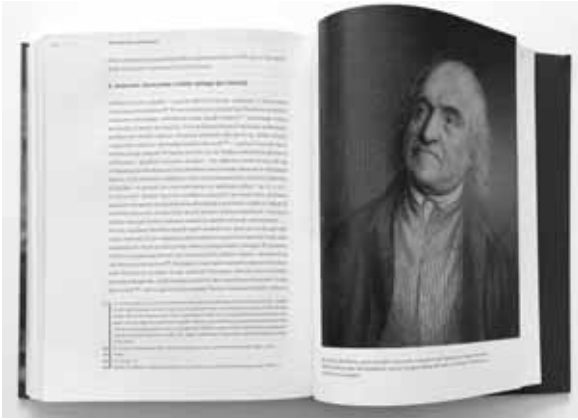
Stanisław Salij i Zuzanna Leśniak

skład: **Zuzanna Leśniak**

wydawca: **Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk**

druk i oprawa: **Drukarnia READ ME, Łódź**

ISBN 978-83-7453-523-6



Nieźle Szprychy. O kobietach w kulturze rowerowej –

Agnieszka Ejsymont

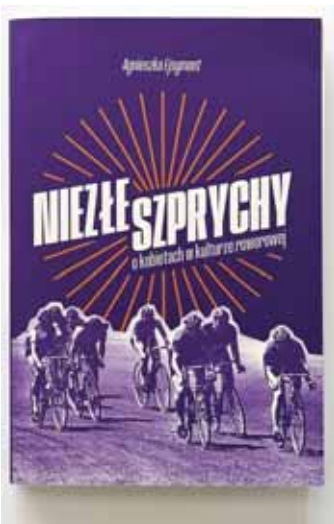
projekt graficzny i i skład: **Agnieszka Ejsymont**

wydawca: **Nieźle Studio Agnieszka Ejsymont,**

Jelenia Góra

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny SINDRUK, Opole**

ISBN 978-83-966257-0-0



NOMINACJE

Artur Rubinstein. Łódzkie tropy – Maciej Janik
opracowanie graficzne i skład: **Izabela Jurczyk i Robert Bobryk / Studio-design**
wydawca: **Filharmonia Łódzka im. Artura Rubinsteina**
druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny SINDRUK, Opole**
ISBN 978-83-941156-2-3

Autoportret rzemieślnika / The Artisan's Self-Portrait –
redakcja Bogdan Kosak
projekt graficzny: **Zofia Oslislo-Piekarska**
wydawca: **Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach**
druk i oprawa: **Drukarnia AKAPIT, Lublin**
ISBN 978-83-65825-77-3

**Detefon, Radion, Vis. Muzealne historie o II Rzeczy-
pospolitej** – praca zbiorowa,
redaktor prowadząca Dominika Mroczkowska-Rusiniak
projekt graficzny: **Joanna Jopkiewicz i Paweł Borkowski /
Grupa Projektor**
przygotowanie do druku: **Krzysztof Krzysztofiak**
wydawca: **Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony
Zbiorów, Warszawa**
druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**
ISBN 978-83-64889-53-0

Głusza – redakcja Dagmara Stanosz
projekt graficzny i skład: **Magdalena Płońska**
wydawca: **Muzeum Śląskie w Katowicach**
druk i oprawa: **Drukarnia ZAPOL Sobczyk, Szczecin**
ISBN 978-83-65945-21-1

**„Historia dokumentem pisana” – Katalog przygotowany
z okazji XXIII Międzynarodowego Kongresu Nauk
Historycznych Poznań 2020/2022** – praca zbiorowa
projekt graficzny i skład: **Diana Makulska / Podpunkt**
wydawca: **Archiwum Państwowe, Warszawa**
druk i oprawa: **Drukarnia AKAPIT, Lublin**
ISBN 978-83-963138-4-3

**Maszy i baszty. Gdańsk i Pomorze w ilustracji Bożeny
Truchanowskiej i Wiesława Majchrzaka** – praca zbiorowa
pod redakcją Ewy Brylewskiej i Jacka Friedricha

projekt graficzny i skład: **Anita Wasik**
wydawca: **Wydawnictwo Muzeum Gdańska**
druk i oprawa: **Drukarnia ZAPOL Sobczyk, Szczecin**
ISBN 978-83-964915-10

Materiały z VIII Konferencji Naukowej z cyklu „Spotkania Malborskie im. Macieja Kilarskiego.

Prace konserwatorskie w zespole kościoła NMP w Malborku. Próba podsumowania –

redakcja naukowa Wiesława Połom-Jakubowicz
dr hab. Janusz Trupinda

projekt okładki, opracowanie graficzne i skład:

Ryszard Bienert

wydawca: **Muzeum Zamkowe w Malborku**

druk i oprawa: **DRUKMANIA Natalia Łuczak Krystian Łuczak, Daszewice**

ISBN 978-83-958986-5-5

Nikt nie woła, każdy pamięta. Filmowy Dolny Śląsk –

Lech Moliński, Jerzy Wypych (fotografie)

projekt graficzny i skład: **Joanna Jopkiewicz / Grupa**

Projektor

wydawca: **Wrocławskie Wydawnictwo WARSTWY**

współwydawca: **Wrocławski Dom Literatury**

druk i oprawa: **Drukarnia AKAPIT, Lublin**

ISBN 978-83-65502-66-7

On Care. A Journey into the Relational Nature of Artists’

Residencies. – redakcja Paweł Mendrek

projekt graficzny i typograficzny: **Katarzyna Wolny-Grządziel**

wydawca: **Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach**

współwydawcy: **CSW Zamek Ujazdowski, Warszawa**

i Akedemie Schloss Solitude, Stuttgart, Niemcy

druk i oprawa: **Drukarnia PETIT Skład – Druk – Oprawa,**

Lublin

ISBN 978-83-65825-78-0 (ASP),

ISBN 978-83-67203-08-1 (CSW Zamek),

ISBN 978-83-946839-10-1 (Akademie)

Pamiętnik z końca świata (Jaki znamy) – Patryk Szaj

projekt graficzny i skład: **Łukasz Paluch / AnoMalia art studio**

wydawca: **Wydawnictwo WOLNO, Lusowo**

druk i oprawa: **Drukarnia ARTiS Poligrafia, Toruń**

ISBN 978-83-959390-7-5

Podhalanie. Wokół tożsamości – Agnieszka Gąsienica-Giewont, Stanisława Trebunia-Staszek
projekt graficzny: **Bartłomiej Witkowski**
wydawca: **Tatrzański Park Narodowy, Zakopane**
współwydawca: **Polskie Towarzystwo Ludoznawcze**
druk i oprawa: **Drukarnia ZAPOL Sobczyk, Szczecin**
ISBN 978-83-965603-2-2 (całość)
ISBN 978-83-965603-0-8 (oprawa twarda)
ISBN 978-83-965603-1-5 (fotoreportaż – oprawa miękka)

Proszę mówić dalej. Historia społeczna Muzeum Sztuki w Łodzi – praca zbiorowa pod redakcją Marty Madejskiej, Agnieszki Pindery, Natalii Słaboń
projekt i skład: **Kaja Kusztra**
wydawca: **Muzeum Sztuki w Łodzi**
druk i oprawa: **Drukarnia EFEKT Jan Piotrowski**
Tadeusz Markiewicz, Warszawa
ISBN 978-83-66696-28-0

Tajemniczy Lublin. Imaginarium – Tomasz Pietrasiewicz
opracowanie graficzne, fotoedycja i skład:
Monika Tarajko
projekt okładki i stron tytułowych: **Małgorzata Rybicka**
wydawca: **Ośrodek „Brama Grodzka-Teatr NN” w Lublinie**
druk i oprawa: **Drukarnia PETIT Skład – Druk – Oprawa, Lublin**
ISBN 978-83-61064-69-5

Towards the Bauhaus – pod redakcją prof. Irminy Koziny i prof. Mariana Oslislo
projekt typograficzny i projekt okładki: **Tomasz Bierkowski**
okładki: **Ksawery Kaliski**
wydawca: **Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach**
druk i oprawa: **Drukarnia PETIT Skład – Druk – Oprawa, Lublin**
ISBN 978-83-65825-79-7

Warszawa rysuje Skopje – Kinga Nettmann-Multanowska
projekt, przygotowanie zdjęć do druku i skład:
Peter Łyczkowski
wydawca: **Fundacja Centrum Architektury, Warszawa**
druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**
ISBN 978-83-961764-3-1

Witkacy. Drapieżny umysł – redakcja Przemysław Pawlak,
Dorota Niedziałkowska, Marek Średniawa
projekt graficzny, typograficzny, skład i łamanie:
Katarzyna Chyżyńska
wydawca: **Instytut Witkacego, Warszawa**
druk i oprawa: **Drukarnia AKAPIT, Lublin**
ISBN: 978-83-959561-9

Wykłady, wypowiedzi, zapiski – Kazimierz Serocki
projekt okładki, projekt graficzny wnętrza i skład:
Alicja Kobza Studio
wydawca: **Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków**
druk i oprawa: **Drukarnia AKAPIT, Lublin**
ISBN 978-83-224-5184-7

Z sobą i o sobie – czyli spotkanie z pacjentem. Tom 1 –
Jolanta Jastrzęb, Katarzyna Krasoń
projekt graficzny, skład i łamanie: **Anna Kopaczewska**
ilustracje: **Jolanta Jastrzęb**
wydawca: **Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach**
druk i oprawa: **Drukarnia AKAPIT, Lublin**
ISBN 978-83-65825-70-4

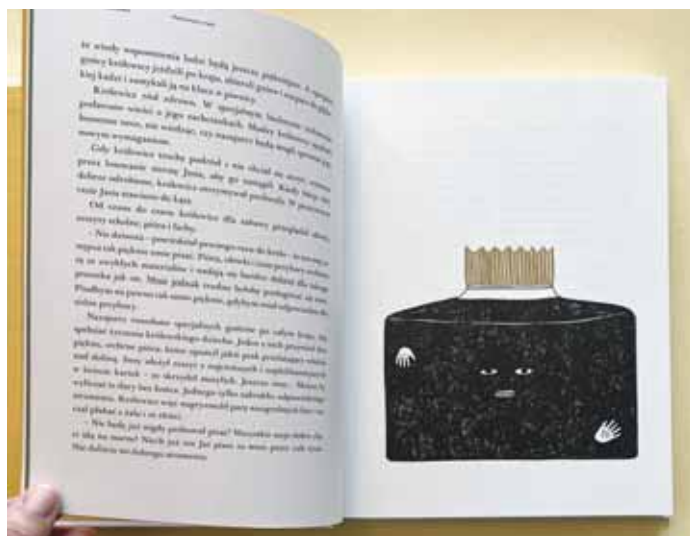
Znaki zapytania – Zygmunt Mycielski
projekt okładki, projekt typograficzny i skład:
Alicja Kobza Studio
wydawca: **Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Kraków**
druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny SINDRUK, Opole**
ISBN 978-83-224-5194-6

Dział III. Książki dla dzieci i młodzieży

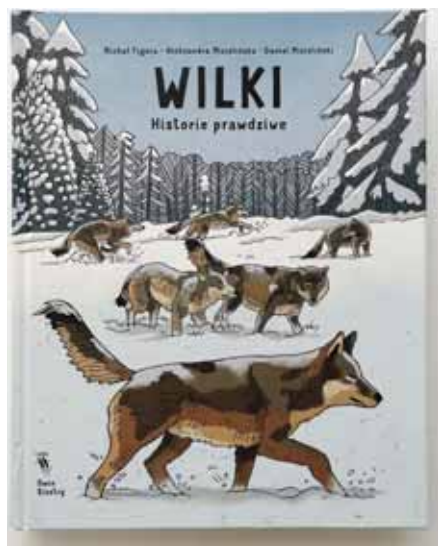
NAGRODY

Przemysłany i elegancki projekt graficzny wspólnie z pięknymi ilustracjami, w sposób nieoczywisty nawiązującymi do twórczości artystycznej autorki bajek. Szczególną uwagę zwraca intrygująca okładka i wyrefinowana kolorystyka całości – oszczędna, lecz atrakcyjna, nie epatująca krzykliwymi barwami, lecz z wyczuwaniem operująca niuansami kolorystycznymi. Opracowanie typograficzne jest eleganckie, niemal klasyczne. Przelamano je detalami ilustracyjnymi, które w niektórych miejscach nawiązują do tradycyjnych ozdobiaków, by gdzie indziej przeplatać się z antykwą, tworząc rysunkowo-liternicze kompozycje. Ten dialog ilustracji z typografią, pełen wzajemnego szacunku, lecz oparty na kontraście, jest wielkim walorem książki. W warstwie ilustracyjnej na szczególne wyróżnienie zasługuje nieskrępowana, fantastyczna wyobraźnia autorki, która brawurowo operuje zarówno detalem, jak i całą kompozycją, wprowadzając czytelników w niesamowite, wciągające światy zwierząt, roślin, kosmosu i – z rzadką – ludzi. Wielkie brawa za poczucie humoru, zaskakujące, piękne detale ilustracyjne. Jest to książka do długiego, pełnego zachwytów odkrywania na bardzo wielu poziomach.

Poławiacz cieni (Bajki zebrane) – Erna Rosenstein
ilustracje: **Katarzyna Walentynowicz**
projekt graficzny i skład: **Marcin Markowski**
wydawca: **Wydawnictwo WOLNO, Lusowo**
współwydawca: **Fundacja Galerii Foksal**
druk i oprawa: **Drukarnia ARTiS POLIGRAFIA, Toruń**
ISBN 978-83-959390-6-8



Wilki. Historie prawdziwe – Michał Figura, Aleksandra Mizielińska i Daniel Mizieliński
ilustracje: **Aleksandra Mizielińska i Daniel Mizieliński**
wydawca: **Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa**
druk i oprawa: **OZGraf – Olsztyńskie Zakłady Graficzne**
ISBN 978-83-8150-222-1



Ta świetnie zrealizowana książka przeznaczona jest nie tylko dla dzieci. Docenią ją i znajdą w niej coś dla siebie czytelnicy i czytelniczki w każdym wieku. Sprawdzi się także jako lektura międzypokoleniowa, do wspólnej lektury i dyskusji między dziećmi, młodzieżą i dorosłymi. Ta sprawnie narysowana i zbudowana, niezwykle wciągająca książka umiejętnie przybliża badania naukowe, obserwacje i doświadczenia zoologów i przyrodników. Zaangażowaniu młodych czytelniczek i czytelników w ważny temat życia dzikich zwierząt i ich relacji z opanowującym niemal każdy skrawek ziemi człowiekiem pomaga użycie lekkiej i błyskotliwej formy. Ilustracje, zdjęcia, mapy i infografiki połączone są w przejrzystą i koherentną całość operującą przede wszystkim środkami wizualnymi. Uwagę zwraca także staranna edycja wydawnicza, spójna kolorystyka i przemyślana oprawa intrologatorska. Na szczególne wyróżnienie zasługuje też ogólna koncepcja i popularyzacja ważnego tematu z obszaru ochrony przyrody.



WYRÓŻNIENIA

Dwa słowa – Anna Taraska
 projekt graficzny i ilustracje: **Dominika Czerniak-Chojnacka**
 wydawca: **Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa**
 druk i oprawa: **Drukarnia EDICA, Poznań**
 ISBN 978-83-8150-066-1



Ogień – Anna Skowrońska
 opracowanie graficzne i ilustracje: **Agata Dudek i Małgorzata Nowak**
 wydawca: **Wydawnictwo MUCHOMOR, Warszawa**
 druk i oprawa: **KDD Konińska Drukarnia Dzielowa**
 ISBN 978-83-65650-60-3



NOMINACJE

Ale odlot. Rysunkowa historia lotnictwa –

Jacek Ambrożewski

ilustracje, skład i przygotowanie do druku:

Jacek Ambrożewski

wydawca: **Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa**

druk i oprawa: **OZGraf – Olsztyńskie Zakłady Graficzne**

ISBN 978-83-8150-092-0

Bajka o lęku – Agnieszka Jucewicz

projekt okładki, makiety i ilustracje: **Marianna Sztyma**

skład: **Elżbieta Wastkowska**

wydawca: **Wydawnictwo Agora dla dzieci, Warszawa**

druk i oprawa: **Drukarnia PERFEKT, Warszawa**

ISBN 978-83-268-3973-3

Bartoszewski. Komiks dokumentalny – Monika Powalisz

projekt graficzny, skład i przygotowanie do druku:

Anna Piwowar / Siostry Piwowar Studio

wydawca: **Dom Spotkań z Historią, Warszawa**

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań**

ISBN 978-93-66068-43-8

Baśnik Magicznych Ogrodów – Sylwia Kołsut,

Karolina Dejneko

ilustracje: **Jakub Pieleszek**

projekt graficzny i skład: **Agnieszka Matecka**

wydawca: **Fun Park, Puławy**

druk i oprawa: **Drukarnia PETIT Skład – Druk – Oprawa,**

Lublin

ISBN 978-83-964982-0-5

Co to za kuleczka? – Iga Ścibek, Przemysław Ścibek

projekt graficzny i ilustracje: **Iga Ścibek**

wydawca: **Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa**

druk i oprawa: **Drukarnia EDICA, Poznań**

ISBN 978-83-8150-275-7

Dobra nasza! Polska. Przewodnik dla dzieci –

Małgorzata Ruskowska

ilustracje, skład i przygotowanie do druku: **Klaudia Kosińska**

wydawca: **Wydawnictwo Dwie Siostry, Warszawa**

druk i oprawa: **Drukarnia EDICA, Poznań**

ISBN 978-83-8150-162-0

Godzina śródziemnomorska – Jarosław Mikołajewski
ilustracje, skład i przygotowanie do druku: **Joanna Gębał**
layout i projekt okładki: **Anna Pol**
redakcja techniczna: **Mariusz Teler**
wydawca: **Wydawnictwo Słowne, Warszawa**
druk i oprawa: **Drukarnia PERFEKT, Warszawa**
ISBN 978-83-8251-231-1

Książka o tolerancji. Włosy – Julia Talaga
ilustracje i projekt graficzny: **Agata Królak**
wydawca: **Wydawnictwo NATULI, Szczecin**
druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań**
ISBN 978-83-67288-07-1

Między światem i zaświatem – Katarzyna Jackowska-
-Enemu
ilustracje: **Nika Jaworowska-Duchlińska**
opracowanie graficzne i skład: **Wiesław Wiszowaty**
wydawca: **Wydawnictwo ALBUS, Poznań**
druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań**
ISBN 978-83-67085-01-4

Nikifor – Maria Strzelecka
ilustracje, layout i przygotowanie do druku:
Maria Strzelecka
wydawca: **Wydawnictwo LIBRA PL, Rzeszów**
druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań**
ISBN 1: 978-83-66699-58-8

Orkiestra świata – Magdalena Mrozińska
ilustracje: **Katarzyna Walentynowicz**
projekt graficzny i skład: **Beata Danowska i Marta Duda /
Dobry Skład**
wydawca: **Wydawnictwo WOLNO, Lusowo**
współwydawca: **Teatr Lalek „Pleciuga” w Szczecinie**
druk i oprawa: **Drukarnia ARTiS POLIGRAFIA, Toruń**
ISBN 978-83-959390-8-2

Spacer. Książeczka kontrastowa dla najmłodszych –
Aleksandra Brambor-Rutkowska
ilustracje i projekt graficzny: **Paweł Mildner**
wydawca: **Wydawnictwo NATULI, Szczecin**
druk i oprawa: **Drukarnia GRYF DIRECT, Warszawa**
ISBN 978-83-66057-67-8

Święta cały rok – Gosia Kulik, Tomek Żarnecki

ilustracje: **Gosia Kulik**

projekt graficzny i skład: **Gosia Kulik, Tomek Żarnecki**

wydawca: **Wrocławskie Wydawnictwo WARSTWY**

współwydawca: **Wrocławski Dom Literatury**

druk i oprawa: **Drukarnia AKAPIT, Lublin**

ISBN 978-83-65502-67-4

Wierszyki logopedyczne – Katarzyna Huzar-Czub

ilustracje, projekt okładki i skład: **Joanna Bartosik**

wydawca: **Wydawnictwo NATULI, Szczecin**

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań**

ISBN 978-83-67288-05-7

Dział IV. Podręczniki i literatura fachowa (materiały edukacyjne i szkoleniowe, słowniki, poradniki)

NAGRODY

Lukullus. Nowe ciastkarstwo – Albert Judycki,

Jacek Malarski

projekt, skład i przygotowanie do druku: **Anna Piwowar /**

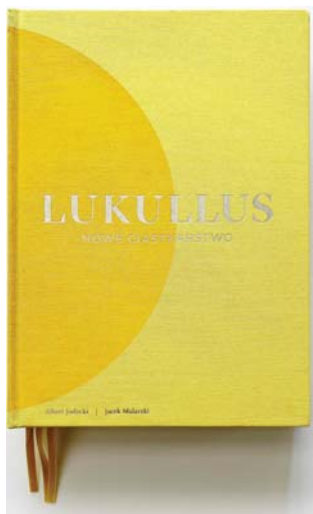
Siostry Piwowar Studio

fotografie: **Jacek Malarski i Tomo Yarmush**

wydawca: **Firma LUKULLUS, Warszawa**

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-965491-0-5



Czasy, kiedy w projektowaniu książek „więcej” (objętości, uszlachetnień, splendoru) znaczyły „lepiej” minęły, chyba bezpowrotnie. Ograniczenia związane z użytkowaniem zasobów i energii, a także dbałość o to, by nie generować produktów, które staną się trudnymi do utylizacji odpadami, nakazują skromność. Żeby pozwolić sobie na rozmach, należy mieć naprawdę dobry powód. Takim powodem jest właśnie publikacja książeczki-hołdu dla warszawskiego cukiernictwa najwyższej próby. Autorzy książki, właściciele warszawskich cukierni Lukullus i mistrzowie fachu ciastkarskiego, zdecydowali się na odważny krok: ujawnienie i szczegółowe opisanie wszystkich swoich receptur. Nie jest to książka, która zdezaktualizuje się w ciągu jednego sezonu, tak jak chyba nigdy nie zdezaktualizują się przepisy na najlepszej jakości napoleonki, ekleri i jabłeczniki. Książka wpisuje się w strategię firmy polegającą na dbałości o każdy szczegół

[26]

nie tylko w departamencie słodkości, lecz także projektowania. Ta monumentalna księga idealnie współgra z wyrefinowanymi wnętrzami cukierni Lukul-

lusa oraz opakowaniami projektowanymi przez najciekawsze polskie ilustratorki i ilustratorów. Umieszczona na postumencie w kawiarni niczym księga liturgiczna, wspaniale komponuje się z architekturą. Zapakowana na prezent, wchodzi w dialog z ilustracją. Splendor tej publikacji współistnieje jednak z oszczędnością środków formalnych: apetycznie połyskujące fotografie towarzyszą eleganckiej typografii i rysunkom instruktażowym. Podobnie jak do ciastek nie dodaje się tu sztucznych aromatów, tak i książka zawiera tylko to, co niezbędne. Niczym receptura zawierająca zaledwie kilka, za to najlepszej jakości składników, książka *Lukullus. Nowe ciastkarstwo* ma w sobie tylko tyle środków formalnych, ile wymaga adekwatne zaprezentowanie treści. Całość złożona jest poprawnie, z najwyższą starannością, a o ponadczasowości i wyjątkowości temu świadczą także najwyższa jakość wykończenia i oprawy. Jest to hołd nie tylko dla rzemiosła cukierniczego, lecz także książkowego.

***Skrajobraz. Formy oporu i granice wzrostu Warszawy* –**

Mirabela Jurczenko, Bartosz Kowal,

Wojciech Mazan, Bartłomiej Poteralski, i Robert Witczak

koncepcja i projekt graficzny: **Kuba Maria Mazurkiewicz**

wydawca: **Firma PROLOG, Wrocław**

druk i oprawa: **Drukarnia KLIMIUK, Warszawa**

ISBN 978-83-964670-0-3



„Skrajobraz” to miejsce pomiędzy, strefa buforowa oddzielająca miasto od nie-miasta. Obszar, gdzie zabudowa jest już rozrzedzona, a jednocześnie terytorium poddawane największej presji suburbanizacji i spekulacji ziemią. Jako ni to miasto, ni to obszar niezabudowany, jest omijane wzrokiem i zostawiane na pastwę wolnego rynku. Na potrzebę projektowego zaopiekowania się „skrajobrazem” zwraca uwagę publikacja będąca podsumowaniem warsztatów i wystawy w warszawskim pawilonie Zodiak. Już okładka katalogu mówi nam wiele o „skrajobrazie” i „ustawia” lekturę: drut kolczasty, zarośla, w tle mającą bloki. Typografia jest ucięta, za czym się chowa. Wewnątrz tekst ciągle jest racjonalnie, niemal technicznie złożony krojem bezszeryfowym oraz urozmaicony wcięciami w łamach. Towarzyszą mu czarno-białe zdjęcia, utrzymane w podobnej atmosferze, chłodno dokumentujące warszawskie peryferia. Wstępem

do prezentacji powarsztatowych propozycji architektonicznych dla brzegów Warszawy są coraz bardziej dynamiczne kolaże z rysunków i planów architektonicznych. Rozmaitość skal, punktów widzenia, motywów z jednej strony odzwierciedla chaos peryferii, z drugiej – obiecuje im nowe, dynamiczne i witalne życie nieograniczone tylko do monotonnej deweloperki. Książka, mimo że stonowana, w sposób architektoniczny niemal „techniczna”, wyśmienicie odzwierciedla smutno-chaotyczną naturę „skrajobrazu”, a jednocześnie staje się platformą do prezentacji nowych koncepcji architektonicznych w sposób angażujący i klarowny, zrozumiały dla nieprofesjonalnego czytelnika. Mimo niszowego – by nie rzec peryferyjnego – tematu i charakteru publikacji branżowej, książka angażuje emocjonalnie, jednocześnie pozostając rzetelną platformą do dyskusji o architekturze i urbanistyce.



WYRÓŻNIENIE

Zielona Warszawa. Alternatywny przewodnik / Green

Warsaw. Alternative Guide – Agnieszka Kowalska

projekt graficzny, skład i łamanie: **Jakub Pionty Jezierski**

przygotowanie zdjęć i ilustracji do druku: **Zbyszek Kordys**

fotoedycja: **Aga Bilka**

wydawca: **Dom Spotkań z Historią, Warszawa**

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-93-66068- 41-4



NOMINACJE

Antropologia społeczna a pochodzenie człowieka –

Alan Barnard

projekt graficzny: **Biuro Szeryfy**

projekt okładki, wnętrza i skład: **Inter Line**

Piotr Hrehorowicz, Magdalena Punzet

redakcja techniczna: **Maryla Broda**

wydawca: **Narodowe Centrum Kultury, Warszawa**

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny SINDRUK, Opole**

ISBN 978-83-7982-451-9

Leksykon Rzeczy Zaprojektowanych – praca zbiorowa

projekt graficzny i pre-press: **Klaudia Adamek [A],**

[29]

Oliwia Antosik [B], Anastasiia Bazhanska [C], Andrea Droś Vilar [D], Alicja Durka [E], Olga Mrozek [F], Maria Kałucka [G], Kelly Knop [H], Ina Kosik [I], Joanna Kułakowska [J], Piotr Kuźmiuk [K], Jakub Mazur [L], Adrianna Olenderek [M], Łukasz Osik [N], Piotr Pędzich [O], Julia Fohs [P], Maria Sadowska [Q], Natalia Sobczak [R], Zuzanna Stadnik [S], Maria Horowska [T], Kuba Olejnik [U], Weronika Wojciechowska [W], Patryk Zdziabek [V], Jakub Zyśko [X], Agnieszka Trochimiuk [Y], Pola Małaczewska [Z]

wydawca: **School of Form Uniwersytetu SWPS, Warszawa**

druk okładek: **School of Form / Pracownia Sitodruku, Warszawa**

druk wnętrza i oprawa: **DRUKMANIA Natalia Łuczak Krystian Łuczak, Daszewice**

ISBN –

Leksykon Tradycyjnych Wzorów Japońskich – Joanna Haba

projekt graficzny i DTP: **Marta Szmyd**

fotografie: **Światosław Lenartowicz / Studio ST**

wydawca: **Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej MANGGHA, Kraków**

druk i oprawa: **Drukarnia KNOW-HOW, Modlnica**

ISBN 978-83-67025-11-9

Modernizm, socrealizm, socmodernizm, postmodernizm.

Przewodnik po architekturze Krakowa XX wieku –

praca zbiorowa pod redakcją Doroty Leśniak-Rychlak, Michała Wiśniewskiego, Marty Karpińskiej

projekt: **Damian Nowak / Parastudio**

wydawca: **Fundacja Instytut Architektury, Kraków**

współwydawca: **Ośrodek Kultury im. C.K. Norwida w Krakowie**

druk i oprawa: **Drukarnia LEYKO, Kraków**

ISBN 978-83-63786-21-2

Notes Architektury. Praktyki i inspiracje. Nadrenia Północna-Westfalia.

Meklemburgia-Pomorze Przednie – pod redakcją

Katarzyny Domagalskiej

projekt graficzny, skład i łamanie: **Idalia Smyczyńska i Robert Zajęc / kilku.com**

opracowanie graficzne ilustracji i map: **Piotr Hardt**

i Robert Zajęc

przygotowanie zdjęć do druku: **Tomasz Kubaczyk**

wydawca: **Narodowy Instytut Architektury i Urbanistyki, Warszawa**

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-965401-4-0

Dział V. Sztuka i fotografia (albumy i katalogi)

NAGRODY

Erna Rosenstein, Aubrey Williams. Ziemia otworzy usta –

redakcja Jakub Gawkowski

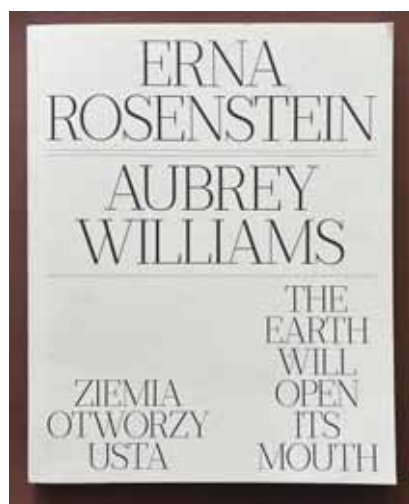
projekt graficzny: **Ryszard Bienert**

wydawca: **Muzeum Sztuki w Łodzi**

druk i oprawa: **DRUKMANIA Natalia Łuczak**

Krzysztof Łuczak, Daszewice

ISBN 978-83-66696-30-3



Publikacja towarzyszy wystawie-spotkaniu prac dwojga artystów: Erny Rosenstein i Aubrey'a Williamsa. Oboje wielokrotnie powracali w swojej twórczości do przeszłości, odkrywali to, co wcześniej pozostawało ukryte i niewypowiedziane. Jak pisze Jakub Gawkowski, kurator wystawy, spotkanie to ukazuje, w jaki sposób malarstwo przedstawiało traumy historycznej przemocy w czasie naznaczonym jednocześnie dekolonizacją i wyłanianiem się publicznej pamięci o Zagładzie. Ich obrazy pobudzają do refleksji nad tym, co wyrządzone zło pozostawia po sobie w pamięci indywidualnej i międzypokoleniowej. Ten niełatwy temat został przedstawiony w książce z dużą wrażliwością. Przemysłana koncepcja, przejrzysty layout, dobór papieru, formatu i oprawy w doskonały sposób podkreśla wizualną lekkość publikacji. Wszystko to świetnie współgra ze sobą i z treścią książki. Wprowadzenie nietypowego rozwiązania – okleiny introligatorskiej w roli przekładek na początku i końcu książki jest subtelnym nawiązaniem do twórczości Rosenstein i Williamsa, do odkrywania tego, co ukryte.

Wilhelm Sasnal. Tytuł niepodany [Taki pejzaż] –

redakcja i wybór tekstów Adam Szymczyk

projekt graficzny: **Agata Biskup**

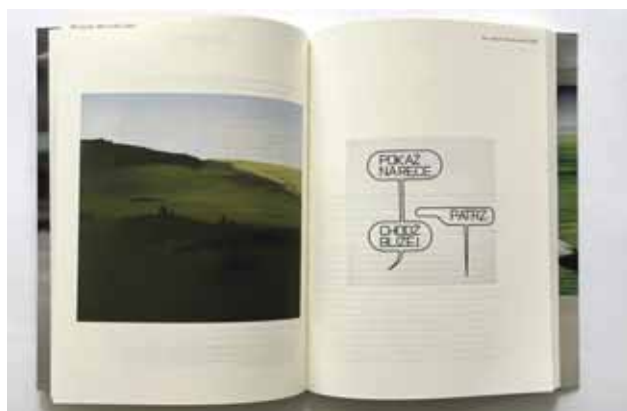
wydawca: **Wydawnictwo Krytyki Politycznej**

druk i oprawa: **Drukarnia SKLENIARZ, Kraków**

ISBN 978-83-67075-34-3



Wystawę Wilhelma Sasnala w warszawskim Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN obejrzało według danych muzeum blisko 80 tysięcy osób. Na pytanie, dlaczego temat żydowski, a szczególnie temat Zagłady jest dla niego tak istotny, artysta odpowiada: „Z jakiegoś nieświadomego poczucia braku, który trudno zdefiniować. A może z poczucia winy, jakie, będąc wychowanym w tradycji chrześcijańskiej Polakiem, noszę. Żydowskimi tematami nie zainteresowałem się na pewno z sentymentu, bardziej z własnej troski. I teraz jest mi łatwiej, bo wiele tematów przerobiłem i je nazwałem”. Odpowiedzi na to pytanie można też poszukać w zebranych w tej książce tekstach historyków, badaczek, dziennikarek i aktywistów. Dotyczą one nie tylko prac Sasnala, poruszają również problemy rasy, relacji polsko-żydowskich, mówią o szerszych wzorcach kulturowych czy społecznych będących źródłem krzywdy i przemocy. Ta niewielka publikacja została zaprojektowana z ogromnym wyczuciem projektowym. Piękna obwoluta, z fragmentem dokumentacji fotograficznej prac z wystawy artysty w POLIN, ukrywa minimalistyczną okładkę. Narracja wizualna i relacje obrazu z tekstem poprowadzone są wewnątrz tej publikacji z delikatnością i zrozumieniem tematu. Oryginalna koncepcja i dobór papierów powodują, że książka jest lekka i zarazem intrygująca, a prace i treści w niej zawarte są znakomicie pokazane. Jury zwróciło szczególną uwagę na skromność książki, która w tym przypadku jest zdecydowanym atutem. Malarstwo Wilhelma Sasnala – są to często obrazy o dużych formatach – zostało zaprezentowane w niewielkiej i niedrożej książce. Jak się okazuje, można z sukcesem pokazywać sztukę w publikacjach niedrogich, niewymagających mnóstwa uszlachetnień, wyszukanych papierów i wielkich formatów. Dzięki temu książka jest nie tylko bardziej zrównoważona jeśli chodzi o środowisko, lecz także dostępna – także cenowo – dla odbiorczyń i odbiorców.



WYRÓŻNIENIA

Błysk, mat, kolor. Fotografia i Warszawa lat 90. – redakcja i koncepcja Karolina Puchała-Rojek,

współpraca Julia Staniszevska

projekt graficzny i skład: **Anna Piwowar / Siostry Piwowar Studio**

przygotowanie fotografii do druku: **Karol Bagiński / Foto-Grafika**

wydawca: **Muzeum Warszawy**

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-964731-5-8



Mariola Przyjemaska. Konsumpcja, konstrukcja

i melancholia – pod redakcją Ewy Majewskiej i Ewy Opałki

projekt graficzny i skład: **Jakub de Barbaro**

skład: **Krzysztof Łukawski**

koordynacja wydawnicza: **Dorota Karaszewska**

wydawca: **ZACHĘTA – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa**

i Muzeum Współczesne Wrocław

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-66979-06-4





Niech szyją. Współczesna polska rzeźba uszyta – praca zbiorowa
 projekt graficzny i skład: **Alicja Kobza Studio**
 wydawca: **Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku**
 druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**
 ISBN 978-83-64653-37-7



Zmyślona historia / Made-Up Story – Karolina Jabłońska
 koncepcja, projekt graficzny i układ: **Agata Biskup**
 wydawca: **Fundacja RASTER, Warszawa**
 druk i oprawa: **Drukarnia SKLENIARZ, Kraków**
 ISBN 978-83-938244-9-6



NOMINACJE

Abakanowicz. Totalna / Abakanowicz. Total –

pod redakcją Barbary Banaś, Iwony Doroty Bigos

projekt graficzny: **Ania Witkowska**

wydawca: **Muzeum Narodowe we Wrocławiu**

druk: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-66788-11-4

Antoni Starczewski. Idea zapisu linearnego – koncepcja

i redakcja naukowa Marty Kowalewskiej i Grzegorza Musiała

projekt graficzny i skład: **Łukasz Paluch / AnoMalia**

art. studio

fotografie: **Norbert Piwowarczyk, Agnieszka Ambruszewicz,**

Mariusz Kowalski i Piotr Tomczyk

wydawca: **Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi**

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny SINDRUK, Opole**

ISBN 978-83-60146-87-3

Bownik. Undercoat – koncepcja i redakcja Magdalena

Ziółkowska

projekt graficzny i skład: **Honza Zamojski [rh.plus]**

wydawca: **Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi**

druk i oprawa: **DRUKMANIA Natalia Łuczak Krystian**

Łuczak, Daszewice

ISBN 978-83-60146-86-6

Collage – klejone światy – Anna Chmielarz

projekt graficzny: **Klaudia Maślej-Feluś**

wydawca: **Muzeum Narodowe we Wrocławiu**

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny SINDRUK, Opole**

ISBN: 978-83-66788-23-7

Dom dla kultury. Spojrzenie na architekturę kibuców

i kołchozów – Nicolas GrosPierre

projekt graficzny: **Kasia Kubicka**

przygotowanie zdjęć do druku: **Tomasz Kubaczyk**

wydawca: **Narodowy Instytut Architektury i Urbanistyki,**

Warszawa

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-962825-2-1

288 cm2 – Tonda Kinoko (Antoni Grzybek)

projekt graficzny, skład, koncepcja, projekt okładki:

Marta Dunder i Antoni Grzybek

wydawca: **Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-
-Mazurskiego w Olsztynie**

druk i oprawa: **Drukarnia AKAPIT, Lublin**

ISBN 978-83-958972-2-1

Foto-geniczność / Photo-Genicity –

redakcja Magdalena Piłakowska, Michalina Chudzińska

projekt graficzny i skład: **Ryszard Bienert**

wydawca: **Fundacja 9/11 Art. Space, Poznań**

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań**

ISBN 978-83-964752-1-3

Garden – Marta Zgierska i Mateusz Sarełło

projekt graficzny: **Aneta Kowalczyk**

wydawca: **BLOW UP PRESS, Warszawa**

druk kwiatów (CMYK) i wazonów (srebrny Pantone)

oraz oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

druk typograficzny listu i hot stamping motywu kwiatów

oraz tytułu książki na okładce: **Drukarnia MARCELI, Warszawa**

ISBN 978-83-952840-4-5

Julian Boss-Gosławski. Cały ten złom – redakcja

Magdalena Piłakowska

projekt graficzny i skład: **Ryszard Bienert**

wydawca: **Fundacja 9/11 Art. Space, Poznań**

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań**

ISBN 978-83-964752-0-6

Konrad Brandel. Fotorewolwer – Monika Michałowicz

(redakcja i koncepcja), Karolina Puchała-Rojek (koncepcja)

projekt graficzny i skład: **Martyna Wyrzykowska**

przygotowanie fotografii do druku: **Karol Bagiński /**

Foto-Grafika

wydawca: **Muzeum Warszawy**

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-65777-96-6

Literkolekcja – Aleksandra Toborowicz

opracowanie graficzne i skład: **Aleksandra Toborowicz**

wydawca: **Wydawnictwo Akademii Sztuk Pięknych**

im. Jana Matejki w Krakowie

druk i oprawa: **Drukarnia PETIT Skład – Druk – Oprawa, Lublin**

ISBN 978-83-66564-71-8

Malarz nad malarzami. Nikifor w kolekcji Państwowego

Muzeum Etnograficznego w Warszawie – praca zbiorowa

projekt graficzny i skład: **Kamila Schinwelska
i Marcin Gwiazdowski / Elipsy**
wydawca: **Państwowe Muzeum Etnograficzne w Warszawie**
druk i oprawa: **Drukarnia PETIT Skład – Druk – Oprawa, Lublin**
ISBN 978-83-88654-14-5

Małgorzata Mirga-Tas. Przeczarowując świat –
pod redakcją Wojciecha Szymańskiego i Joanny Warszzy
projekt graficzny: **Agata Biskup**
koordynacja: **Dorota Karaszewska**
wydawca: **ZACHĘTA – Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa**
współwydawcy: **Archive Books, Berlin i European Roma
Institute for Arts and Culture (ERAC), Berlin**
druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**
ISBN 978-83-66979-02-4 (Zachęta)
ISBN 978-83-94996-81-9 (Archive)
ISBN 978-83-94996-81-9 (ERAC)

Najbardziej na świecie / Most in the World – Basia Bańda
projekt graficzny i skład: **Daria Malicka**
przygotowanie do druku: **Michał Kampa**
wydawca: **Biuro Wystaw Artystycznych Zielona Góra**
druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**
ISBN 978-83-61440-07-9

Neighbours. Art Against War – Magda Rejman,
Patryk Hardziej
projekt graficzny: **Patryk Hardziej / Hardziej Studio**
wydawca: **Colours Factory, Piła**
druk i oprawa: **Colours Factory, Piła**
ISBN 978-83-62433-90-2

NIEDENTHAL. Na freelansie Polska lat 70. – Chris Niedenthal
koncepcja: **Filip Niedenthal, Anna Piwowar
i Julia Staniszevska**
projekt graficzny i skład: **Anna Piwowar / Siostry Piwowar
Studio**
wydawca: **77press, Warszawa**
druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**
ISBN 978-83-966-3199-2

**On objects and their shadows II / O obiektach i ich
cieniach II** – Anna Lorenc
projekt graficzny: **Katarzyna Wolny-Grzędziel**
przygotowanie do druku: **Barbara Kubska**
wydawca: **Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach**

druk i oprawa: **Drukarnia AKAPIT, Lublin**

ISBN 978-83-65825-69-8

Opowieści okrutne. Aleksandra Waliszewska i symbolizm

– redakcja Alison M. Gingeras, Natalia Sielewicz

projekt graficzny: **Alicja Pismenko / Latające Oko**

wydawca: **Wydawnictwo Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie**

druk i oprawa: **Drukarnia KNOW-HOW, Modlnica**

ISBN 978-83-963026-3-2

Ostatnia rozmowa z Akademikiem Sacharowem –

Agnieszka Rayss (zdjęcia)

projekt graficzny: **Joanna Jopkiewicz / Grupa Projektor**

przygotowanie do druku: **Krzysztof Krzysztofiak**

wydawca: **Sputnik Photos, Warszawa**

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-956367-5-2

Przesilenie. Malarstwo Północy 1880–1910 –

Agnieszka Bagińska, Wojciech Głowacki

projekt graficzny, skład i przygotowanie ilustracji do druku:

Ryszard Bienert

wydawca: **Muzeum Narodowe w Warszawie**

druki oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-7100-481-0

Sarkofagi metalowe w grobach królewskich na Wawelu.

Historia, wymowa ideowa,

konserwacja i restauracja – Katarzyna Kolendo-Korczak,

Agnieszka Trzos

projekt graficzny i skład: **Agnieszka Małecka-Kwiatkowska**

wydawca: **Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach**

współwydawca: **Zamek Królewski na Wawelu, Kraków**

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-65825-68-1 (ASP)

ISBN 978-83-66648-32-6 (Zamek)

Undertow – Damien Daufresne

projekt graficzny: **Aneta Kowalczyk**

wydawca: **BLOW UP PRESS, Warszawa**

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-965969-0-1

„Wdzięk i fantazja”. Moda i reklama w twórczości

[38] ***fotograficznej Zbigniewa K. Wołyńskiego (1921–2008)*** –

redakcja Maciej Szymanowicz
projekt graficzny i typograficzny, projekt okładki i skład:

Piotr Chuchła

projekt graficzny i typograficzny, projekt obwoluty:

Julia Mirny

wydawca: **Muzeum Narodowe w Gdańsku**

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny SINDRUK, Opole**

ISBN 978-83-66433-27-4

Witajcie w Europie: historia w liczbach – praca zbiorowa

Kolektyw MNRT

projekt graficzny, typograficzny i skład:

Gabriela Basta-Zabawa

wydawca: **Kolektyw MNRT, Akademia Sztuk Pięknych**

im. Jana Matejki w Krakowie

i Fundacja Sztuk Wizualnych, Kraków

druk i oprawa: **Drukarnia PETIT Skład – Druk – Oprawa, Lublin**

ISBN 978-83-62978-39-7 (Fundacja)

ISBN 978-83-66564-55-8 (ASP)

Wolność Józefa Szajny. 100 x Teart. W setną rocznicę

urodzin – redakcja Jolanta Niedoba

projekt graficzny i skład: **Ludwika Mach**

wydawca: **Muzeum Śląskie w Katowicach**

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny SINDRUK, Opole**

ISBN 978-83-65945-01-3

Zasobnik. Autorski opis drogi życia poprzez sztukę

performance – Zbigniew Warpechowski

projekt graficzny: **Grzegorz Podsiadlik / Parastudio**

wydawca: **Centrum Sztuki Współczesnej Zamek**

Ujazdowski, Warszawa

druk i oprawa: **Drukarnia KNOW-HOW, Modlnica**

ISBN 978-83-65240-99-6

Zrobię serce / I'll Make a Heart – Aleksandra Kubiak

(koncepcja), Wojciech Kozłowski (wstęp)

projekt graficzny, ilustracje i skład: **Marcin Wysocki**

wydawca: **Biuro Wystaw Artystycznych w Zielonej Górze**

druk i oprawa: **Drukarnia AKAPIT, Lublin**

ISBN 978-83-61440-03-1

Dział VI. Inne (bibliofilskie, mapy, nuty itp.)

NAGRODY

Publikacja ta jest doskonałym przykładem tego, iż specjalistyczne zagadnienia, takie jak dokumentacja i adaptacja architektonicznych historycznych budynków do nowych funkcji, można przedstawić czytelnikom w nowoczesny i niebanalny, a zarazem logiczny i przejrzysty sposób. Książka intryguje już od samej, czysto typograficznej okładki z wkomponowaną w nią pocztówką. Oryginalnym zabiegiem jest nadrukowanie na brzegach książki miniatur budynków zamkowych. Layout publikacji w łatwy sposób umożliwia czytelnikowi przyswojenie tekstu, który został tu zawarty w aż czterech językach, czego dowiadujemy się już z pierwszej strony okładki. Jest to intrygujący i znakomity koncept projektowy, typograficzny i wydawniczy, w którym żaden z elementów książki nie został pominięty.

Przebudowa zabytkowych budynków gospodarczych na Przedzamczu zamku w Malborku wraz z ich dostosowaniem do funkcji kulturalno-edukacyjnych –

Agnieszka Kowalska, Monika Rogalewska, Bartosz Skop i Bogusz Wasik

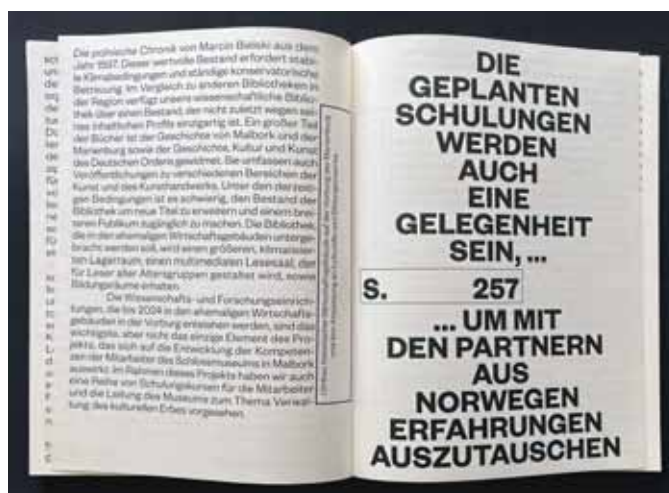
projekt okładki, opracowanie graficzne i skład:

Ryszard Bienert

wydawca: **Muzeum Zamkowe w Malborku**

druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań**

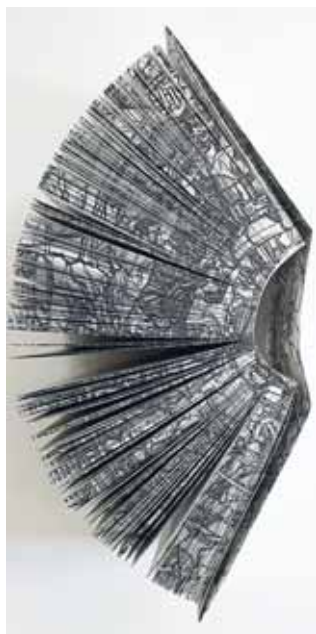
ISBN 978-83-958986-8-6



Roman Duszek – Patryk Hardziej
projekt graficzny, skład i łamanie: **Patryk Hardziej**
wydawca: **Fundacja Karola Śliwki, Gdańsk**
druk i oprawa: **Drukarnia MISIURO, Gdańsk**
ISBN 978-83-965807-0-2



Jest to starannie wydana opowieść o twórczości Romana Duszka, autora wielu znaków graficznych, informacji i identyfikacji wizualnych, okładek, plakatów i opakowań będących codziennością wizualną kilku pokoleń Polaków. Projektant jest autorem między innymi znaku graficznego Bumar (1972), opracowania informacji wizualnej warszawskiego metra (1983, wspólnie z Ryszardem Bojarem), logo Dziennika Telewizyjnego (1980) i znaku Hotelu Victoria (1976). Roman Duszek zaprojektował również, we współpracy z Andrzejem Zbrożkiem, przełomowy system identyfikacji Polskich Linii Lotniczych LOT (1976). Proces twórczy został świetnie przedstawiony w książce, w której znajdziemy między innymi archiwalne szkice i dokumentacje projektów. Ta konsekwentnie zaprojektowana publikacja, począwszy od twardej oprawy z kaszerowaniem i kontrastowym zastosowaniem tłoczeń srebrną, metaliczną folią na czarnym niepowlekanym papierze, znakomicie prowadzi nas przez poszczególne realizacje pioniera polskiego projektowania. Kolor srebrny pojawia się również we wnętrzu publikacji – w połączeniu z krojem pisma zastosowanym w nazwach działów dodaje publikacji wyrazu i charakteru. Całość jest spójna i bardzo atrakcyjna dla czytelnika, a przy tym niezwykle czytelna i świetnie prezentująca projekty bohatera książki.



WYRÓŻNIENIA

Listy Minotaura do zakazanych – Andrzej Bednarczyk
projekt graficzny, layout i skład: **Joanna Tyborowska**
i **Andrzej Bednarczyk**

wydawca: **Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki**
w **Krakowie**

współwydawca: **Galeria Sztuki im. Jana Tarasina w Kaliszu**

druk i oprawa: **Drukarnia AKAPIT, Lublin**

ISBN 978-83-66564-45-9



Wzornik alternatywnych symboli śmierci –

Kuba Maria Mazurkiewicz

projekt graficzny, skład i łamanie: **Kuba Maria Mazurkiewicz**

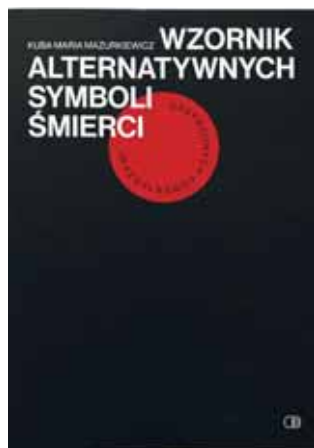
wydawca: **Wydawnictwo Dar Dobrych, Warszawa**

współwydawca: **Jakub Mazurkiewicz Pracownia**

Projektowa, Warszawa

druk i oprawa: **Drukarnia KLIMIUK, Warszawa**

ISBN 978-83-957673-2-6



NOMINACJE

Elegia uśpienia – Józef Czechowicz

skład i druk: **Robert Sawa**

redakcja techniczna i oprawa: **Alicja Magiera**

wydawca: **Ośrodek „Brama Grodzka-Teatr NN”, Lublin**

druk: **Izba Drukarstwa – DOM SŁÓW, Lublin**

ISBN –

Dzieje Świętej Rusi – Gustave Doré

opracowanie graficzne: **Joanna Kwiatkowska**

projekt okładki: **Stanisław Salij**

wydawca: **Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk**

druk i oprawa: **Białostockie Zakłady Graficzne**

ISBN 978-83-8925-022-9

Opowiedzieć ciszę – Karolina Jeske

opracowanie graficzne i DTP: **Jakub Chwieszczenik**

ilustracje: **Karolina Jeske**

wydawca: **Wydawnictwo LINIA, Ożarów Mazowiecki**
współwydawca: **IMPRINT Biała Plama**
druk i oprawa: **Zakład Poligraficzny Moś i Łuczak, Poznań**
ISBN 978-83-66667-23-3

***Panowie i Hrabowie von der Groeben Szlachecki ród
w Prusach / Die Herren und Grafen***

von der Groeben ein Adelsgeschlecht in Preussen –

Łukasz Rzepczyński

projekt graficzny, typograficzny i skład: **Ryszard Bienert**

wydawca: **Muzeum Zamkowe w Malborku**

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Warszawa**

ISBN 978-83-958986-7-9

Zielone ścieżki. Wokół Izby Pamięci na Woli – redakcja

Aleksandra Sołtan-Lipska

projekt graficzny, rysunki i skład: **Monika Proniewska**

i Paulina Ufnal / Hekla Studio

wydawca: **Muzeum Warszawy**

druk i oprawa: **Drukarnia ARGRAF, Wars**

ISBN 978-83-964731-1-0

Wydawcy nagrodzonych i wyróżnionych pozycji
otrzymują dyplomy honorowe,
zaś drukarnie listy gratulacyjne.

Twórcom opracowań edytorsko-artystycznych
przyznawane są dyplomy i nagrody finansowe.

Ponadto jury przyznało:

NAGRODĘ HONOROWĄ

Andrzejowi Bednarczykowi i Joannie Tyborowskiej za oryginalną i zaskakującą koncepcję wydawniczą oraz wyjątkowe ilustracje do książki Andrzeja Bednarczyka ***Listy Minotaura do zakązionych***, wydanej przez Akademię Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie i Galerię Sztuki im. Jana Tarasina w Kaliszu, Kraków 2022

oraz

Drukarni AKAPIT

za perfekcyjne wykonanie drukarskie i introligatorskie trudnego i ciekawego projektu książki Andrzeja Bednarczyka ***Listy Minotaura do zakązionych***



Publikację charakteryzuje perfekcyjna realizacja projektu wymagającego dokładności drukarskiej i introligatorskiej. Książka w kształcie kostki o bokach 15x15x15 cm, zawierająca 250 stron, znajduje się w czarnym pudełku o niebanalnej konstrukcji. Sześćian bloku książki pokrywają ilustracje dokładnie dopasowane na krawędziach. Projekt poligraficzny wymagał skomplikowanego layoutu, korelacji zadruku z parametrami użytego papieru oraz artystycznymi rysunkami, których elementy pozwalają dodatkowo na tworzenie metailustracji (AR) i łączenie w wizualne ciągi. Jury konkursu oceniało jedynie książkę, natomiast czytanie ponad dwustu niewielkich opowiadań można pobudzać przy pomocy technologii rozszerzonej rzeczywistości, audiobooka oraz instagrama. W swojej materialnej postaci *Listy Minotaura...* zdecydowanie wyróżniają się na tle pozostałych ocenianych książek oryginalnością kompozycji i atrakcyjnością.

Towarzystwo Bibliofilów Polskich w Warszawie

tradycyjnie przyznało

NAGRODY HONOROWE

Dyplomy otrzymują:

Nicola Cholewa i Magdalena Heliasz

za świetny poziom edytorski książki *Grażyna HASE. Zawsze w modzie*, wydanej nakładem Muzeum Warszawy, 2022



Ryszard Bienert

za projekt okładki, opracowanie graficzne i skład książki *Przebudowa zabytkowych budynków gospodarczych na Przedzamczu zamku w Malborku wraz z ich dostosowaniem do funkcji kulturalno-edukacyjnych*, wydanej przez Muzeum Zamkowe w Malborku, 2022

oraz

Patryk Hardziej

za teksty, projekt graficzny, skład i łamanie książki *Roman Duszek*, wydanej nakładem Fundacja Karola Śliwki w Gdańsku, 2022



Redakcja:

Maria Kuisz, Magdalena Frankowska, Agata Szydłowska

Opracowanie graficzne:

Andrzej Tomaszewski

Fotografie obrad Jury:

Agnieszka Dziewulska

Fotografie wystaw:

w Lipsku – Artur Frankowski, Magdalena Frankowska

w Tajpej – z archiwum 'Not Just Library', Taiwan Design Research Institute

Fotografie książek nagrodzonych i wyróżnionych:

Magdalena Frankowska

Druk: Argraf



© Copyright by Polskie
Towarzystwo Wydawców Książek,
Warszawa 2023

ISBN 978-83-913822-9-5

PTWK

ul. Świętokrzyska 30, lok. 156

00-116 Warszawa

e-mail: ptwk@ptwk.pl

tel./fax 22 850 34 76

www.ptwk.pl